

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра цивільного процесу

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ЗЛАМІ СТОЛІТЬ

Матеріали науково-практичної конференції,
присвяченої 50-річчю заснування кафедри цивільного процесу

(м. Харків, 20–21 жовтня 2016 року)

За загальною редакцією професора К. В. Гусарова

Харків
«Право»
2016

УДК 347.9
ББК 67.310я431
Ц85

Ц85 **Цивільний процес на зламі століть : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю заснування каф. цив. процесу (м. Харків, 20–21 жовт. 2016 р.) / за заг. ред. К. В. Гусарова. – Х. : Право, 2016. – 164 с.**

ISBN 978-966-937-089-1

Тези доповідей учасників конференції присвячені 50-річчю заснування кафедри цивільного процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, яка почала функціонувати як самостійний науковий підрозділ вищого навчального закладу 1 вересня 1966 р. на виконання наказу Міністра вищої та середньої спеціальної освіти УРСР № 262 від 27 квітня 1966 р. За півстолітню діяльність науковий колектив кафедри здійснив вагомий внесок у розвиток науки цивільного процесуального права як на теренах України, так і за її межами, брав активну участь у вдосконаленні цивільного процесуального законодавства, тим самим затвердивши свій науковий та професійно-практичний авторитет як впливової процесуальної цивілістичної наукової школи.

Для науковців, викладачів, студентів юридичних ВНЗ і всіх, хто цікавиться питаннями цивільного процесу.

УДК 347.9
ББК 67.310я431

ISBN 978-966-937-089-1

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право», 2016

6. Виноградова О. Ю. Правовые основания открытия наследства / О. Ю. Виноградова // Нотариус. – 2009. – № 4. – С. 32–34.
7. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Спадкове право : підручник / З. В. Ромовська. – К. : Алерта : КНТ ; ЦУЛ, 2009. – 264 с.
8. Орлов І. П. Правочини в сфері спадкового права : монографія / І. П. Орлов, О. Є. Кухарев. – К. : Алерта, 2013. – 270 с.
9. Попова Л. И. Наследование как основание приобретения права собственности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. И. Попова. – М. : РГБ, 2006. – 203 с.
10. Казанцева А. Е. Наследственное право : учеб. пособие / А. Е. Казанцева. – М. : Норма, 2012. – 352 с.
11. Кармаза О. О. Міжнародне спадкове право : наук.-практ. посіб. / О. О. Кармаза. – К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2007. – 328 с.
12. Васильченко В. В. Коментар та постатейні матеріали до законодавства України про спадкування / В. В. Васильченко. – Х. : Одіссей, 2007. – 480 с.
13. Загоровский А. И. Курс семейного права [Электронный ресурс] / А. И. Загоровский ; под ред., с предисл.: Томсинов В. А. – М. : Зерцало, 2003. – 464 с. – Режим доступа: http://www.pravo.vuzlib.su/book_z1419_page_75.html.
14. Рожкова М. А. Юридические факты гражданского и процессуального права: соглашения о защите прав и процессуальные соглашения / М. А. Рожкова ; Исслед. центр частн. права. – М. : Статут, 2009. – 332 с.
15. Васильковский Е. В. Учебник гражданского права / Е. В. Васильковский. – М. : Статут, 2003. – 380 с.
16. Антимонов Б. С. Советское наследственное право / Б. С. Антимонов, К. А. Граве. – М. : Юрид. лит., 1955. – 264 с.
17. Иоффе О. С. Советское гражданское право : курс лекций. «Правоотношения, связанные с продуктами творческой деятельности. Семейное право. Наследственное право» / О. С. Иоффе. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1965. – 347 с.

Васильєв С. В.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАХИСТ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

1. Будь-яка декларація прав людини буде неповною без статті, яка захищає право на приватне життя та конфіденційність, через те що вони є передумовами здійснення людиною доброго й вільного життя.

Захист конфіденційності особливо пов'язаний із зацікавленістю осіб мати контроль над пов'язаною з ними інформацією, тоді як право на приватне життя також містить низку інтересів, крім тих, що стосуються інформації. Існує інформація, яку мало хто вважатиме приватною або особливо таємною, і все-таки вона повинна бути включена до конфіденційної [1, с. 259].

Вимога захисту приватного життя і конфіденційності конфліктує з вимогами безпеки, ефективності, корисності, які закріплені на рівні спеціальних законів.

Як зазначається у філософії права, закон повинен використовуватися для захисту людей від інших людей, але не для захисту людини від самого себе. Перше твердження – це аргумент проти юридичного моралізму, тобто проти впровадження моральних норм за допомогою законодавства (незалежно від того, чи є загроза для суспільства). Друге – аргумент проти юридичного патерналізму, тобто втручання в свободу дій індивіда «для його ж блага» [2, р. 78]. Тобто мова йде про проблему поділу приватних та громадських інтересів, а саме втручання закону виправдано тільки в разі нанесення шкоди іншим.

2. «Приватне життя» та «захист конфіденційності» не є аналітично чітко визначеними термінами. Як правило, приватне життя визначається як сфера людської життєдіяльності, яка полягає в різноманітних відносинах, стосунках, явищах, подіях (особистих, побутових, сімейних, інтимних), що не мають публічного значення, спрямовані на досягнення особистої мети та задоволення власних інтересів, визначається і регулюється самою особою (ст. 32 Конституції України, ст. 12 Загальної декларації прав людини, ст. 8 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ст. 301 ЦК України та ін.).

До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження (ч. 2 ст. 11 Закону України «Про інформацію» [3]). Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом (ч. 2 ст. 21 Закону України «Про інформацію»).

3. Розгляд справ у всіх судах проводиться усно і відкрито (ч. 1 ст. 6 ЦПК України). Тобто відкритість судової діяльності характеризує суд як державний орган, який повинен бути відкритим громадськості, а публічність цивільного процесу розуміється як можливість присутності сторонніх осіб – публіки на всіх стадіях цивільного процесу, а також отримання інформації по конкретній цивільній справі за допомогою різних правових засобів.

Особам, які беруть участь у справі, належить право на розпорядження інформацією про спірні матеріальні правовідносини, суб'єктами якої вони є. Ця інформація може надаватися суду для усунення конфлікту, для захисту порушених або оспорюваних прав, свобод і охоронюваних законних інтересів, і міститься в матеріалах цивільної справи. Суд не має права самостійно розпоряджатися інформацією по справі, що стосується даних осіб. Винятки поширюються лише на випадки, встановлені законом, а також судові акти, винесені по суті справи.

Отже, відкриття конфіденційної інформації можливе «всередині» цивільного процесу між судом і особами, які беруть участь у справі, а також між судом і заінтересованими особами. Якщо в першому випадку немає ніяких винятків і обмежень відкритості судочинства, то стосовно другого випадку слід говорити про виключення або обмеження зазначеного принципу.

Слід звернути увагу, що крім збереження державної або іншої таємниці, яка охороняється законом, коли проведення закритого судового розгляду не викликає

сумніву, у всіх інших випадках проведення закритого судового розгляду можливе лише за клопотанням осіб, які беруть участь у справі. Тобто вказані особи зобов'язані довести суду, що можливе розголошення відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя цих осіб або відомостей, що принижують їх честь і гідність (ч. 3 ст. 6 ЦПК України). Вирішення клопотання залежить від розсуду суду (судді) і воно може бути не позитивним, суддя може постановити ухвалу про відмову у задоволенні клопотання. Вказана ухвала не підлягає оскарженню окремо від рішення суду, а це означає, що відомості, які сторони вважають конфіденційними, будуть відкрито оголошені у судовому процесі і потраплять за межі суду, що може мати негативні наслідки для вказаних осіб.

У цьому випадку доцільно звернути увагу на закордонний досвід щодо укладення угоди між сторонами спору про конфіденційність, яка може охоплювати такі питання: матеріали або інформація, які повинні мати конфіденційний характер (наприклад, докази, письмові або усні заяви); заходи для забезпечення конфіденційного характеру такої інформації, у тому числі і під час розгляду справи; необхідність застосування спеціальних процедур для забезпечення конфіденційності інформації, що передається за допомогою електронних засобів; обставини, за яких конфіденційна інформація може розкриватися повністю або частково (наприклад, у контексті розкриття інформації, що належить до публічної сфери, або якщо цього вимагає закон або будь-який орган управління).

Зазначена процесуальна угода не виходить за межі диспозитивних засад національного цивільного процесу, сприяє як збереженню балансу між публічними та приватними інтересами судочинства, так і повноцінному захисту прав та інтересів осіб, які беруть участь у розгляді та вирішенні цивільних справ.

Література

1. Свендсен Л. Фр. Г. Філософія свободи : пер. з норвезьк. / Л. Фр. Г. Свендсен – Львів : Вид-во Анетти Антоненко ; К. : Ніка Центр, 2016. – 336 с.
2. Mill J. St. On Liberty / J. St. Mill. – London : Everyman, 1972.
3. Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – №48. – Ст. 650.

Голубєва Н. Ю.,

*доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу,
професор кафедри цивільного права Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО УМОВИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ТА ЗАДОВОЛЕННЯ ВІНДИКАЦІЙНОГО ПОЗОВУ

Як відомо, віндикаційним визнається позов власника, що не володіє, до невластника, що незаконно володіє, про вилучення майна в натурі.

Умови пред'явлення позову. По-перше, позивачем є власник речі (чи інший законний/титульний володілець речі у силу закону чи договору: орендар, особа, якій належить речове право на чуже майно), який не лише позбавлений можливості ко-